

Samspill med reindriftsnæringa i verneområder

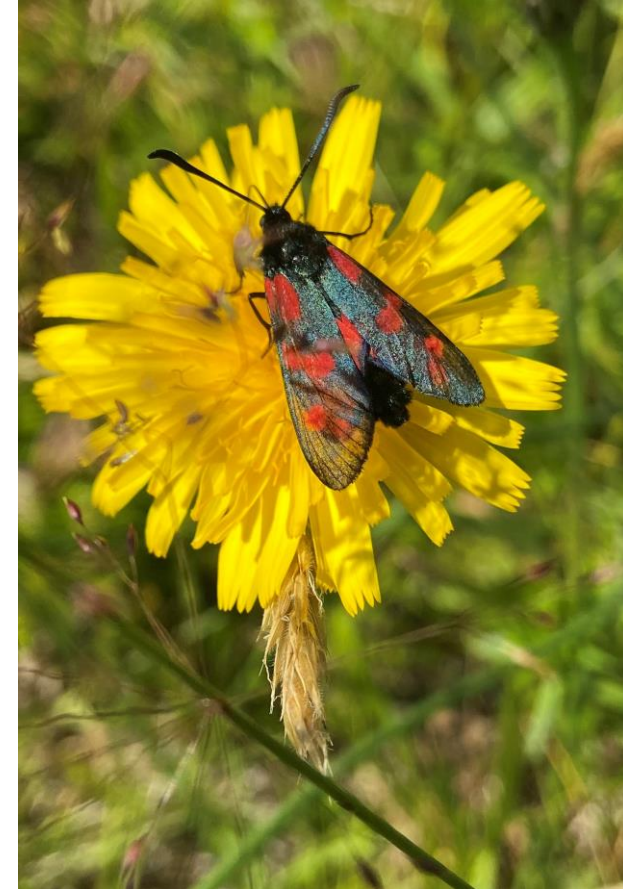
Seksjonsleder Trond Flydal,
Reindriftskonferansen, Stjørdal 10.06.2022

Arbeid med områdevern etter naturmangfoldloven – organisering i Miljødirektoratet

Land- og friluftsavdelingen

- Verneområdeseksjonen
 - ansvar for arbeidet med opprettelse og forvaltning av verneområder
- Juridisk seksjon naturmangfold,
 - juridiske spørsmål knyttet til områdevern

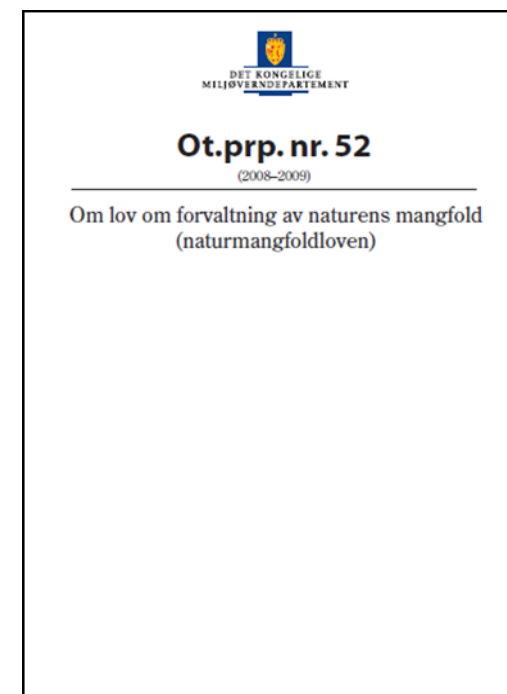
A vibrant meadow with yellow buttercups, purple flowers, and white umbellifers. The background is a lush field of various wildflowers in full bloom, with green grass and stems visible. The colors are bright and saturated, creating a lively and natural scene.

Naturmangfoldloven § 1, formålsbestemmelsen

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Naturmangfoldloven, 19. juni 2009 (nml.)

- Tverrgående lov som omfatter all natur og alle instanser som forvalter og fatter beslutninger som berører naturmangfold
- Kap. I **Formål** og virkeområde
- Kap. II **Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk**
- Kap. III Artsforvaltning
- Kap. IV Fremmede organismer
- **Kap. V** **Områdevern**
- Kap. VI Utvalgte naturtyper
- Kap. VII Tilgang til genetisk materiale
- Kap. VIII Myndighet etter loven, tilsyn
- **Kap. IX** **Håndheving og sanksjoner**
- Kap. X Avsluttende bestemmelser

Mål for områdevern, nml. § 33

- a) **Variasjonsbredden av naturtyper og landskap**
- b) **Arter og genetisk mangfold**
- c) **Truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter**
- d) **Større intakte økosystemer, også slik at slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv**
- e) **Områder med særskilte naturhistoriske verdier, ofte geologi**
- f) **Kulturlandskap**
- g) **Økologiske og landskapsmessige sammenhenger**
- h) **Referanseområder**

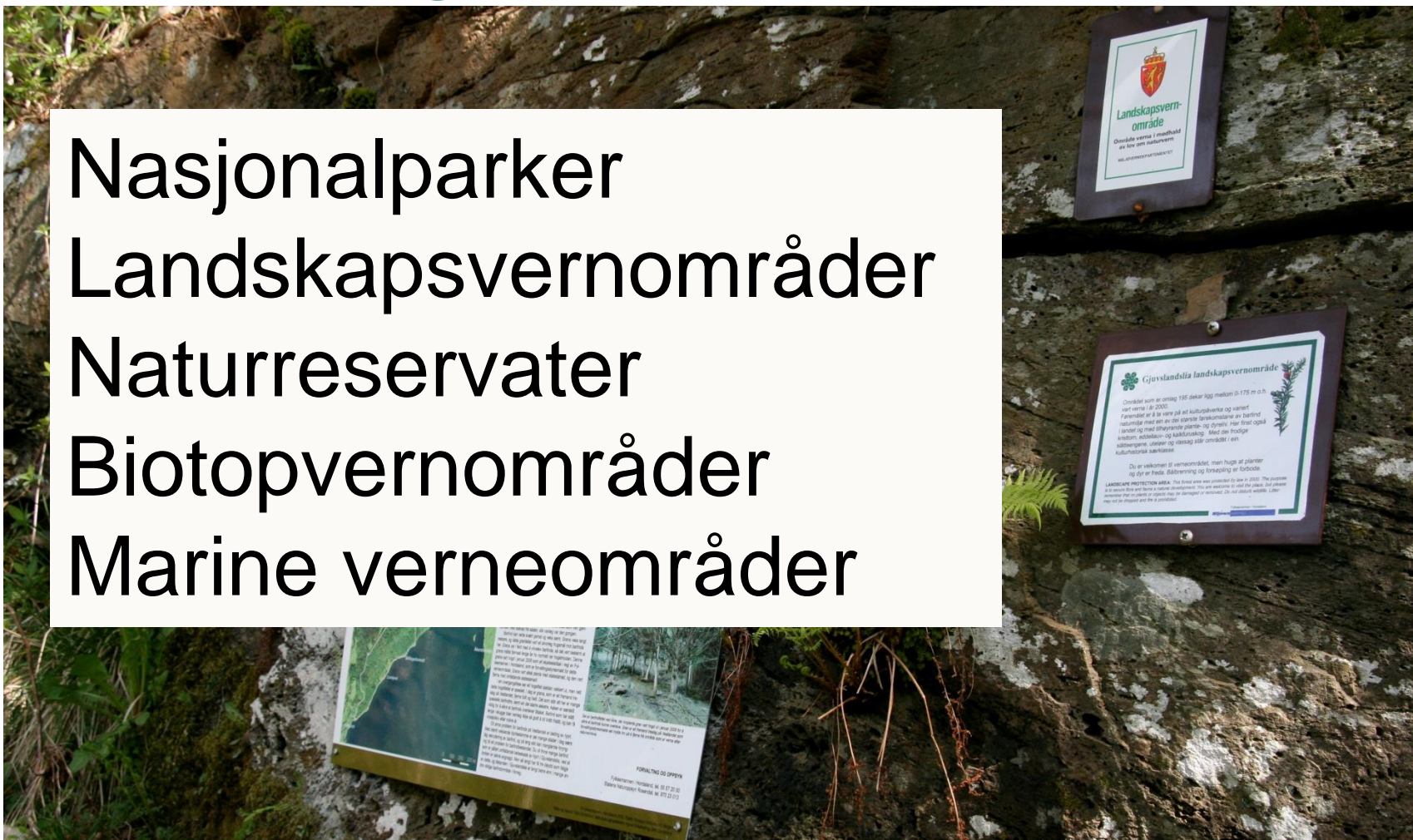
Områdevern

- Geografisk avgrenset område
- Egen forskrift med egen formålsbestemmelse for hvert område. Vernekartet en del av forskriften. Bestemmelsene er tilpasset det enkelte området.
- Opprettes ved kongelig resolusjon.
- Sektorovergripende regler, kan vernes mot alle typer virksomhet.
- Varig vern
- Grunneier beholder eiendomsretten

Vernekategoriene i naturmangfoldloven

Nasjonalparker
Landskapsvernområder
Naturreservater
Biotopvernområder
Marine verneområder

Verneplanprosessen - involvering

Forvaltningslovens bestemmelser om forskrifter

Naturmangfoldloven §§ 41-43

- Tidlig involvering av blant annet utøvere av samisk kultur og utøvere av samisk næring, Sametinget
- Høringer av grunneiere og rettighetshavere, Sametinget

Konsekvensutredninger (verneområder større enn 250 km²)

Konsultasjonsavtalen med Sametinget

Naturmangfoldloven § 14

Rettigheter etter reindrifftsloven

- a) Beiteretten
- b) Retten til husvære, buer og lignende
- c) Rette til flytting og flyttleier
- d) Rett til motorferdsel
- e) Rett til oppføring av gjerder og andre anlegg
- f) Retten til brensel og trevirke
- g) Rett jakt fangst og fiske

Verneforskrifter og forholdet til andre regelverk /rettigheter

- Verneforskriften setter de rettslige rammene for verneområdet.
 - Gjelder bare innenfor verneområdets grenser
 - Endringer i en verneforskrift må skje ved ny forskrift
- Verneforskriften gjelder parallelt med annet lovverk, og en søknad vil ofte måtte behandles etter flere lovverk.
 - Eks motorferdselloven, plan- og bygningsloven
- Ved motstrid mellom flere regelverk vil strengeste regelverk være avgjørende for hva som er tillatt

Hvem forvalter verneområdene

- Statsforvaltere
- Kommuner
- Nasjonalpark-
/verneområdestyrer
 - Sametinget representert

Miljødirektoratet er klageinstans

Foto: Tone Standal Eriksen

Rammer for forvaltningen

- Naturmangfoldloven
- Verneforskrifter
- Forvaltningsloven
- Forvaltningsplan
- Statlige retningslinjer for forvaltning av verneområder
- Vedtektene

Foto : Tone Standal Eriksen (Bergsøyen LVO, Senja)

Forvaltningsplaner

- Praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme verneformålet.
- Sikre en helhetlig forvaltning, ved å gi retningslinjer for bruk, informasjon, skjøtsel og eventuell tilrettelegging mv
- Tolkning vernebestemmelsene.
- Retningslinjer for praktisering av vernebestemmelsene
- Forvaltningsplanen må holde seg innenfor verneforskriftens rammer

Motorferdsel på snø/barmark for reindriffta

- Motorferdselloven har et generelt unntak for kjøring i reindrifftsnæring
- I verneområder kreves det likevel tillatelse for å kunne kjøre på barmark
- Både reindrifftsutøvere og innleide medhjelpere må ha dispensasjon for å kjøre lovlig
- Reindrifftsloven § 23 er tydelig på at motorisert ferdsel skal skje i samsvar med verneforskrifter
- Bruk av snøscooter i reindrifften er oftest tillatt i verneområder

Veileder om reindriftnas motorferdsel på barmark

- Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet har utarbeidet et forslag til veileder
- Et felles ønske om å forenkle søknadsprosedyrer
- Distriktsplan som søknadsgrunnlag for flerårige dispensasjoner
- Veilederen beskriver hva/hvilke opplysninger som bør inngå i distriktsplanen
- Navn på siidaer, reindriftnas utøvere og faste medhjelpere skal oppgis i søknaden
- Søknader skal som hovedregel oversendes fra distriktsstyrene
- Kjøretillatelse/dispensasjon skal kunne fremvises ved kontroll fra politi eller naturoppsyn/SNO

Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

- Viser konkrete aktiviteter eller tiltak som forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til
- Uttrykk for konkrete avveininger av bruker- eller eierinteresser på vernetidspunktet
- Eksempel: *Kan gi dispensasjon til nødvendig motorferdsel for transport av utstyr til hytte*
- Vurdering av dispensasjonssøknad:
 - Er vilkårene for å gi dispensasjon oppfylt?
 - Motorferdsel nødvendig? Formålet frakt av utstyr?
 - Kan-hjemmel. Hvis vilkårene er oppfylt skal det vurderes om det bør gis dispensasjon og eventuelle vilkår

Den generelle dispensasjonsbestemmelsen, nml. § 48

Kan gjøre unntak i 3 tilfeller:

- Ikke i strid med verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig
- Nødvendig av sikkerhetshensyn
- Vesentlige samfunnsmessige interesser

Saksbehandlingsbestemmelser i tredje og fjerde ledd

Foto: Tone Standal Eriksen

Innholdet i en dispensasjon

- Hvilken forbudsbestemmelse som gjelder for tiltaket/
hvorfor kreves dispensasjon
- Hjemmel for å fatte vedtaket
- Vilkårene for å gi dispensasjon oppfylt
- Betydning for verneformål og verneverdier
- Begrunnelse, vurdering om det bør gis dispensasjon
- Miljørettsprinsippene
- Vilkår, tidsavgrensning, utsatt iverksettelse
- Opplyse om nødvendigheten av å innhente tillatelse
fra annen myndighet og/eller part

Foto: Tone Standal Eriksen

Merk nml § 8 kunnskapsgrunnlaget

- Så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap, men
- «myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaring gjennom bruk og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet».

Nml § 14 Vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser og samiske interesser

Tiltak etter loven her skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser.

Ved vedtak i medhold av denne loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnet for samisk kultur.

Regulering av ferdsel i verneområder

Nasjonalparker, nml § 35, andre ledd:

«...Ferdseel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbys i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster. ...»

Landskapsvernområder, § 36, andre ledd:

« ...I forskriften kan det gis bestemmelser om hva som alene eller sammen med andre tiltak kan endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig, om krav til landskapsmessig tilpassing, og om ferdsel som ikke skjer til fots. ...»

Eksempler på regulering av organisert ferdsel i nasjonalpark

- Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplan. (NP)
- Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf. forvaltningsplan. (NP)

Klagesak – ultralangløp i nasjonalpark

- Tillatelse gitt av nasjonalparkstyret
- Tillatelsen påklaget av sitje
 - Tolkning av nml § 14
 - Naturgrunnlaget for samisk kultur nyter vern etter en rekke nasjonale og internasjonale bestemmelser som Norge er bundet av
 - Ultraløp inn i kalvingsområde vil påvirke samiske interesser. Påvirkning av samling og gjennomføring av kalvemerking
- Etter vurdering av klagen avslo nasjonalparkstyret søknaden om å arrangere ultralangløpet
- Nasjonalparkstyrets siste vedtak ble påklaget av arrangøren av ultralangløpet

Klagesak – ultralangløp i nasjonalpark forts.

- Klagen oversendt Miljødirektoratet for avgjørelse
- Vurderingstemaer
 - Betydningen av omtalen av reindrift og naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutnyttelse i verneforskriftens formålsbestemmelse
 - Vektlegging av påvirkning av naturgrunnlaget for reindriften
 - Adgangen til å legge avgjørende vekt på hensynet til samiske interesser mer generelt i skjønnsutøvelsen i dispensasjonssaker

Mer informasjon

Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter,
Veileder M106-2014

<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2014/januar-2014/rundskriv-om-forvaltning-av-verneforskrifter/>

Takk for oppmerksomheten